

Ks. Rafał Piekarski¹

Proboszczowie parafii katedralnej w Radomiu

Wstęp

Setna rocznica powstania parafii katedralnej w Radomiu stanowi okazję do spojrzenia w jej przeszłość, a także skłania do upamiętnienia jej dziejów. Na historię parafii, oprócz ważnych wydarzeń, dzieła budowy świątyni, miejsca i roli parafii w społeczności Radomia czy też jej duszpaństwa, znaczny wpływ mieli jej członkowie, czyli wierni świeccy, siostry zakonne oraz duchowni. Wśród nich ważną rolę odegrali proboszczowie parafii Opieki NMP w Radomiu. Do chwili obecnej było ich dziesięciu: nieżyjących dziewięciu – ks. Kazimierz Sykulski, ks. Dominik Ścisłała, ks. Stanisław Koprowski, ks. Henryk Gierycz, ks. Jan Wiącek, ks. Wacław Pośpieszyński, ks. Wojciech Staromłyński, ks. Marian Cukrowski, ks. Edward Poniewierski – oraz dziesiąty, czyli obecny proboszcz – ks. kan. Krzysztof Ćwiek. Oprócz nich parafią pw. Opieki NMP kierowało również dwóch administratorów parafii: ks. Kazimierz Dunikowski² oraz ks. Grzegorz Opalski³. Niniejszy artykuł ma na celu przybliżenie całościowych biogramów wymienionych wyżej proboszczów parafii katedralnej w Radomiu.

1. Błogosławiony ks. Kazimierz Tomasz Sykulski (1882–1941)

Pierwszym proboszczem parafii pw. Opieki NMP w Radomiu był ks. Kazimierz Sykulski. Przyszedł na świat 29 grudnia 1882 r. w Końskich. Ochrzczony został 31 grudnia tegoż roku w kościele św. Mikołaja w Końskich. Jego rodzicami byli Michał oraz Tekla z domu Cybińska.

¹ Doktor, wykładowca historii w Wyższym Seminarium Duchownym w Radomiu (Wydział Teologii KUL). Adres e-mail: rafapiekarski@yahoo.pl

² Ks. Kazimierz Dunikowski (1890–1959), ur. w Lesku koło Sanoka, święcenia kapłańskie w 1931 r. we Lwowie, od 1945 r. wikariusz w parafii Opieki NMP w Radomiu, administrator parafii w 1954 r. Zob. A. Boratyński, *Śp. Ks. Kazimierz Dunikowski*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” (dalej: KDS) 53(1960) nr 1, s. 30–32.

³ Ks. Grzegorz Opalski (1962–2009), ur. w Starachowicach, święcenia kapłańskie 16 V 1987 r., wikariusz w parafiach: Połaniec, Sienno, Najświętszego Serca Jezusowego w Skarżysku-Kamiennej, Opieki NMP w Radomiu. Administrator parafii katedralnej w Radomiu przez kilka miesięcy w 2002 r., od 2003 r. do 2009 r. proboszcz parafii Zajączków. Zob. M. Fituch, W. Przygoda, *Śp. ks. proboszcz Grzegorz Opalski (1962–2009)*, „Kronika Diecezji Radomskiej” (dalej: KDR) 19(2010) nr 2, s. 237–239.

Dom rodzinny był jego pierwszą szkołą, gdyż w ramach domowego nauczania zgłębił program szkoły powszechnej⁴.

Od czternastego roku życia był uczniem Progimnazjum Męskiego w Sandomierzu. Wkrótce wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu, czym wyraźnie zaakcentował pragnienie poświęcenia się na służbę Panu Bogu w kapłaństwie. Uwieńczeniem jego formacji intelektualno-duchowej było przyjęcie sakramentu święceń. Biskup Stefan Zwierowicz udzielił mu święceń subdiakonatu 17 lipca 1904 r., święceń diakonatu 9 kwietnia 1905 r. oraz święceń prezbiteratu 2 lipca 1905 r. w katedrze sandomierskiej⁵.

Po przyjęciu święceń kapłańskich pracował jako wikariusz oraz katecheta najpierw w Radoszycach, a po roku w Wierzbicy, gdzie zastępował etatowego proboszcza ks. Mariana Ryxa, pełniącego równocześnie funkcję regensa sandomierskiego seminarium duchownego. W 1908 r. ks. Kazimierz Sykulski podjął studia w Cesarskiej Rzymskokatolickiej Akademii w Sankt Petersburgu. Ukończył je we wrześniu 1911 r., otrzymując tytuł kandydata świętej teologii⁶.

Po powrocie do macierzystej diecezji przez krótki czas był wikariuszem w parafii Solec nad Wisłą, a później proboszczem w Słupi Nadbrzeżnej. W lutym 1912 r. ks. Sykulski ponownie został mianowany wikariuszem w Radomiu. Równocześnie pełnił obowiązki kapelana więziennego. W 1913 r. przeniesiono go do parafii Bzin (obecnie parafia św. Józefa w Skarżysku-Kamiennej), a w 1917 r. do Policznej. Od 1917 r. był członkiem Rady Szkolnej Okręgowej w Kozienicach⁷.

W 1920 r. jako kapelan wojskowy wziął udział w wojnie polsko-bolszewickiej. Wykazał się wówczas ogromnym umiłowaniem Ojczyzny oraz odwagą w obronie jej niepodległości. Wkrótce został wybrany posłem Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej⁸.

Proboszczem świeżo powstałej parafii Opieki NMP w Radomiu ks. Sykulski został mianowany 10 czerwca 1921 r. Przez osiem lat posługi w tej placówce duszpasterskiej dał się poznać jako dobry organizator życia religijnego, dobroczyнного oraz kulturalnego. Kontynuował dzieło wykończenia budowy oraz uposażenia świątyni parafialnej. Dzięki pro-

⁴ S. Makarewicz, *Mistrzowie Wiary. Błogosławieni Męczennicy Radomscy z grona 108 męczenników za wiarę z okresu drugiej wojny światowej*, Sandomierz 2001, s. 93; J. Barański, *Ks. Kazimierz Sykulski, 1882–1941*, „Skarbiec Kultury Ziemi Koneckiej” (1996) nr 4, s. 3.

⁵ *Sykulski Kazimierz*, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 4, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, Sandomierz 2019, s. 108–109; R. Piekarski, *Męczennicy sandomierscy z II wojny światowej*, „Studia Diecezji Radomskiej” (2019) t. 11, s. 93.

⁶ J. Barański, *Ks. Kazimierz Sykulski – duszpasterz*, w: *Życie, dzieło, męczeństwo ks. Kazimierza Sykulskiego*, Skarżysko-Kamienna 1999, s. 87–89.

⁷ S. Makarewicz, *Sługa Boży ks. Kazimierz Sykulski (1882–1941)*, KDR 3(1994) nr 1, s. 15–18.

⁸ Idem, *Mistrzowie Wiary...*, s. 94–95.

tekcji ówczesnego ministra Gabriela Narutowicza (byli przyjaciółmi) zgromadził blachę na pokrycie dachowe obecnej katedry radomskiej. Proboszcz ks. Kazimierz Sykulski dał się poznać jako wybitny kaznodzieja przyciągający tłumy słuchaczy. Przy parafii założył Sodalicję Mariańską oraz rozwijał inne stowarzyszenia religijne czy charytatywne⁹.

Ksiądz Sykulski, trudniąc się pracą duszpasterską w parafii, pełnił jednocześnie szereg innych ważnych funkcji w diecezji sandomierskiej. Od lipca 1927 r. wypełniał obowiązki wizytatora nauki religii w szkołach powszechnych parafii Policzna, Gródek, Oleksów i Łągów Kozienicki. Władze kościelne dostrzegły jego pracowitość oraz gorliwość duszpasterską. Efektem tego była nominacja we wrześniu 1928 r. na kanonika gremialnego Kapituły św. Marcina w Opatowie¹⁰.

Po ośmiu latach pracy proboszczowskiej w parafii Opieki NMP w Radomiu przeniesiony został na probostwo do swojej rodzinnej parafii w Końskich. Jednocześnie powierzono mu obowiązki dziekana dekanatu koneckiego. W tej parafii bardzo mocno zaangażował się w pracę duszpasterską. Osobiście prowadził Sodalicję Mariańską oraz Trzeci Zakon św. Franciszka z Asyżu. Poza tym wspomagał robotników w ich walce o prawa socjalne, corocznie organizował nabożeństwa ku czci św. Barbary, patronki koneckich hutników. Ksiądz Kazimierz Sykulski poprowadził pielgrzymkę do sanktuarium w Lourdes. W 1930 r. założył Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo, Akcję Katolicką oraz Stowarzyszenie św. Zyty. Dał się poznać także jako gorliwy czciciel i apostoł modlitwy różańcowej, pielgrzymek na Jasną Górę (sam w nich brał udział), kultu Najświętszego Sakramentu oraz Serca Jezusowego. Obok tego promował pomoc charytatywną. Sam organizował świąteczne paczki dla ubogich. Dlatego też w 1938 r. otrzymał Złoty Krzyż Zasługi oraz pralaturę w kapitule opatowskiej. Pełniąc obowiązki proboszczowskie parafii koneckiej, równocześnie był sędzią prosynodalnym Sądu Biskupiego w Sandomierzu oraz konsultorem diecezji sandomierskiej¹¹.

Po wybuchu II wojny światowej podjął z odwagą i poświęceniem trud pomocy zubożałej ludności oraz ofiarom wojny. Pełniąc ważną funkcję kościelną oraz społeczną w Końskich, stał się celem niemieckiej polityki likwidacji elit narodu polskiego. Po raz pierwszy zaaresztowano go we wrześniu 1939 r., a następnie w listopadzie tegoż roku. Po zwolnieniu odważnie niósł pomoc swoim wiernym, jak i uciekinierom. Utworzył nawet Komitet Pomocy Ofiarom Wojny oraz dwie darmowe kuchnie. Po raz trzeci ks. Sykulski zaaresztowany został 1 października 1941 r. Osadzono go w radomskim więzieniu. Tam poddany był torturom. 26 października przewieziono go do niemieckiego obozu zagłady w Auschwitz, gdzie

⁹ Ibidem, s. 6–7.

¹⁰ J. Barański, *Ks. Kazimierz Sykulski...*, s. 90–91.

¹¹ S. Makarewicz, *Mistrzowie Wiary...*, s. 97–98; W. Staromłyński, *Wspomnienie o ks. Kazimierzu Sykulskim*, w: *Życie, dzieło, męczeństwo...*, s. 162–167.

oznaczony został numerem 21962. Pracował w betoniarni, a według świadectw ocalałych z tego obozu, dzielił się swoją porcją żywności z innymi¹².

Ksiądz Kazimierz Sykulski został rozstrzelany przez Niemców 11 grudnia 1941 r. Ciało zaś poddano kremacji. 13 czerwca 1999 r. papież Jan Paweł II beatyfikował w Warszawie ks. Sykulskiego w gronie 108 Męczenników II wojny światowej¹³.

2. Ks. prał. Dominik Ludwik Ściskała (1887–1945)

Drugim proboszczem parafii katedralnej był ks. Dominik Ściskała. Przyszedł on na świat 10 lipca 1887 r. w Końskiej na Śląsku Cieszyńskim (obecnie Republika Czeska). Jego rodzicami byli Jan i Katarzyna z domu Krywalska. Ojciec był krawcem oraz kościelnym. Ksiądz Ściskała miał trzech braci: Jana, Józefa i Franciszka¹⁴.

Naukę szkolną rozpoczął w 1893 r. Najpierw uczęszczał do szkoły elementarnej w Końskiej, następnie do gimnazjum w Cieszynie (ukończył tam siedem klas), a ostatnią klasę ukończył w Gimnazjum św. Anny w Krakowie. Tam zdał egzamin maturalny oraz otrzymał świadectwo dojrzałości¹⁵. W 1906 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Widnawie na Śląsku Opolskim. Do 1910 r. studiował filozofię oraz teologię. Świecenia subdiakonatu przyjął 17 marca, a święcenia diakonatu 19 marca 1910 r. Biskup Georg Kopp udzielił mu święceń prezbiteratu 20 lipca 1910 r. we Wrocławiu¹⁶.

Po święceniach kapłańskich pracował jako wikariusz oraz katecheta w parafiach: Dziedzice, Ustroń, Bogumin oraz Jabłonków. Przyszły proboszcz kościoła Mariackiego rozwinął wówczas swoją działalność społeczną. Wstąpił do Związku Śląskich Katolików oraz był doradcą Związku Niewiast Katolickich, wspomagając w ten sposób polski ruch narodowy. Wtedy także podjął pracę piśmienniczą, publikując w czasopiśmie „Gwiazda Cieszyńska”¹⁷.

Po wybuchu I wojny światowej zaangażował się w sprawę odzyskania przez Polskę niepodległości. Od 1915 r. pełnił funkcję kapelana wojsk austro-węgierskich. Posługiwał jako kapelan w szpitalu w Krakowie. Pod koniec 1915 r. przeniesiono go do Dębina. Działał tam do 1918 r. Organizował opiekę dla rannych oraz poszkodowanych działaniami wojennymi. W sierpniu 1918 r. został mianowany kapelanem austriacko-

¹² S. Makarewicz, *Mistrzowie Wiary...*, s. 99–101; R. Piekarski, *Męczennicy...*, s. 93–94.

¹³ Z. Pałubska, *Sykulski Kazimierz* bl. w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 18, red. E. Gigilewicz i in., Lublin 2013, kol. 1276–1277.

¹⁴ M. Morys-Twarowski, *Ściskała Dominik Ludwik*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 50, Warszawa–Kraków, 2014–2015, s. 480.

¹⁵ *Ściskała Dominik*, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 4..., s. 145.

¹⁶ M. Morys-Twarowski, *Ściskała Dominik Ludwik...*, s. 480.

¹⁷ Sz. Kowalik, *Pamiętniki kapelana wojskowego i inne zapiski z lat 1914–1945*, Warszawa–Lublin 2020, s. 14–15.

-węgierskiej i królewskiej Komendy Powiatowej w Radomiu. Poza tym pełnił posługę duszpasterską oraz uczył dzieci religii, gdyż był nauczycielem w męskim seminarium nauczycielskim oraz rektorem pobernardyńskiego kościoła¹⁸.

W październiku 1919 r. powrócił na Śląsk Cieszyński. Kierując się patriotyzmem, zaangażował się w działalność niepodległościową. Pełnił rolę sekretarza Głównego Komitetu Plebiscytowego. Prowadził agitację propolską, m. in. w parafiach Śląska Cieszyńskiego¹⁹.

Po fiasku tej działalności ks. Ścisłała otrzymał nominację na wikariusza w parafii w Bielsku. Ze względu na niechęć parafian niemieckiego pochodzenia przeniósł się w 1922 r. do diecezji sandomierskiej, gdzie został inkardynowany²⁰. Ówczesny biskup sandomierski Marian Ryx mianował ks. Ścisłałę proboszczem parafii Wierzbnik (obecnie parafia pw. Świętej Trójcy w Starachowicach). Przez siedem lat starał się on o podniesienie poziomu praktyk religijnych wśród w większości robotniczej ludności parafii. Podjął dzieło budowy drewnianego kościoła filialnego. Śladem wcześniejszych lat zaangażował się w działalność oświatową, społeczną oraz piśmienniczo-wydawniczą. W 1923 r. został wybrany do ilżeckiego sejmiku powiatowego, a w 1927 r. do rady miejskiej w Wierzbniku²¹.

Po siedmiu latach posługi duszpasterskiej władze kościelne przenieśli ks. Dominika na probostwo do Radomia. W lutym 1929 r. objął w administrację parafię Opieki NMP w Radomiu²². Jednym z pierwszych zadań, jakie podjął nowy proboszcz, było wydawanie gazety parafialnej „Głos Maryjacki”. Rozwinął także działalność dobroczynną. W 1931 r. założył oddział parafialny „Caritas”. Działał w Towarzystwie Dobroczynności w Radomiu. Zapamiętany został jako dobry mówca, społecznik oraz duszpasterz. W 1931 r. powierzono mu funkcję sekretarza generalnego z zadaniem przygotowania Kongresu Eucharystycznego w Radomiu. Z tego względu w latach 1932–1936 wybudował Halę Kongresową nieopodal kościoła Mariackiego²³. Ksiądz Dominik Ścisłała pozostawił po sobie bogatą spuściznę piśmienniczą. Jest autorem pamiętników (rękopisy), artykułów w różnych czasopismach oraz sprawozdań do „Kroniki Diecezji Sandomierskiej”²⁴.

Wybuch II wojny światowej oraz pięcioletnia okupacja niemiecka całkowicie zmieniły życie i posługę ks. Ścisłały. Warto wspomnieć, że był

¹⁸ *Ibidem*, s. 16–17; *Ścisłała Dominik...*, s. 145.

¹⁹ Archiwum Diecezji Sandomierskiej, Teczka personalna ks. Dominika Ścisłały (dalej: TpDŚ), Ks. D. Ścisłała do Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu 9 VII 1941 r., b. sygn.

²⁰ *Ibidem*, Dekret z 1 VI 1922 r., b. sygn.

²¹ Sz. Kowalik, *Pamiętniki kapelana...*, s. 27–28; *Ścisłała Dominik...*, s. 145.

²² ADS, TpDŚ, Dekret z 21 II 1929 r., b. sygn.

²³ Sz. Kowalik, *Pamiętniki kapelana...*, s. 31–32; *Ścisłała Dominik...*, s. 145–146.

²⁴ W. Wójcik, *Materiały rękopiśmienne po ks. Dominiku Ścisłałe (1881–1945)*, „Studia Sandomierskie” (1982) t. 3, s. 514–517; K. Jaworski, *Ks. Dominik Ścisłała – kapelan i pisarz*, „Gość Niedzielny” 29 XI 1998, s. 23.

aresztowany przez Niemców i przebywał w więzieniu od 9 do 24 grudnia 1939 r. w Radomiu²⁵. Bardzo zaangażował się w pomoc ofiarom oraz jeńcom wojennym. W październiku 1939 r. utworzył pięć kuchni dla potrzebujących. Poza tym uruchomił dom dla uchodźców a także kartotekę poszukiwawczą zaginionych. Nie wahał się przekazać własnych oraz parafialnych pieniędzy na pomoc ubogim. Pomoc ks. Dominika Ścisaka nie ograniczała się jedynie do spraw materialnych. Obejmowała także opiekę duchowo-religijną. Organizował rekolekcje dla ofiar wojny, więźniów oraz ubogich. Udzielał też sakramentów świętych w więzieniu²⁶.

Aktywność wybitnego duszpasterza oraz społecznika została zauważona i doceniona przez władze kościelne i samorządowe. 22 października 1926 r. papież Pius XI obdarzył go godnością szambelana papieskiego. Za działalność społeczną na Śląsku Cieszyńskim otrzymał Srebrny Krzyż Zasługi²⁷.

Ksiądz prałat Dominik Ścisaka zmarł 5 maja 1945 r. w Radomiu. Uroczystości pogrzebowe miały miejsce w parafii mariackiej. Ciało śp. ks. Ścisaka złożono na cmentarzu przy ul. Limanowskiego w Radomiu²⁸.

3. Ks. prał. Stanisław Teofil Koprowski (1871–1947)

Trzecim z kolei proboszczem radomskiej parafii katedralnej był ks. Stanisław Koprowski. Urodził się 20 grudnia 1871 r. we wsi Gzowice przynależącej do parafii Jedlnia Letnisko. Jego rodzice Józef oraz Izabela z domu Patek pochodzili ze stanu szlacheckiego (herbu Halabanda)²⁹.

Zgodnie z ówczesnym zwyczajem edukację na poziomie elementarnym ks. Koprowski odbył w domu rodzinnym. Następnie w latach 1881–1888 uczęszczał do progimnazjum klasycznego w Sandomierzu. W tym czasie zrodziło się w nim powołanie do życia kapłańskiego. Dlatego też po ukończeniu szkoły średniej wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Formację intelektualno-duchową odbył w latach 1888–1894. Święcenia diakonatu przyjął 17 lutego 1894 r., a święcenia prezbiteratu 12 sierpnia 1894 r. z rąk bp. Antoniego Ksawerego Sotkiewicza³⁰.

Po przyjęciu święceń kapłańskich pracował jako wikariusz oraz katecheta w parafii Wojciechowice, a później w Białaczowie. W piątym roku kapłaństwa otrzymał nominację na proboszcza parafii Petrykozy.

²⁵ M. Morys-Twarowski, *Ścisaka Dominik Ludwik...*, s. 481.

²⁶ W. Wójcik, *Działalność charytatywna ks. Dominika Ścisaka (w latach 1939–1945)*, KDS 63(1970) nr 9, s. 208–210; *idem*, *Działalność charytatywna ks. Dominika Ścisaka w Radomiu*, „Studia Sandomierskie” (1980) t. 1, s. 75–82.

²⁷ *Ścisaka Dominik...*, s. 146.

²⁸ Sz. Kowalik, *Pamiętniki kapelana...*, s. 38.

²⁹ *Koprowski Stanisław*, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 2, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, Sandomierz 2015, s. 111.

³⁰ W. Wójcik, *Ks. Stanisław Koprowski (1871–1947)*, KDS 65(1972) nr 5, s. 102–103.

W 1908 r. przeniesiono go na probostwo do Pawłowa koło Starachowic. Osiem lat później objął parafię w Chlewiskach, gdzie kontynuował rozbudowę kościoła. W 1927 r. przeniósł się do Skarżyska-Kamiennej. W tej z kolei parafii dokończył budowę kościoła pw. Najświętszego Serca Jezusowego. Ksiądz Koprowski wytrwale wspierał swoich parafian w trudnym czasie II wojny światowej, zwłaszcza w okresie nalotów i bombardowań³¹. W czerwcu 1945 r. został proboszczem parafii pw. Opieki NMP w Radomiu. Funkcję tę pełnił do śmierci 10 sierpnia 1947 r. Pochowany został na cmentarzu parafialnym obok rodziców w Petrykozach. Krótki pobyt ks. Stanisława w parafii katedralnej wynikał ze złego stanu zdrowia. Jako proboszcz zajął się przede wszystkim spłatą zadłużenia parafii, a także remontem uszkodzonego dachu świątyni katedralnej³².

Ksiądz Koprowski pełnił wiele ważnych funkcji w Kościele sandomierskim. Był wicedziekanem dekanatu koneckiego oraz wąchociego. Pełnił obowiązki sędziego prosynodalnego, prowizora do spraw nauczania i wychowywania w sandomierskim seminarium duchownym. Poza tym był kanonikiem gremialnym kapituły sandomierskiej. W 1911 r. otrzymał od papieża Piusa XI godność szambelana papieskiego, a w 1928 r. godność prałata domowego³³.

Aktywność ks. Koprowskiego dotyczyła także życia społecznego oraz wydawniczego. Od 1909 r. należał do Zarządu Okręgowego Macierzy Polskiej w Opocznie. Od 1934 r. był wiceprezesem Koła PMSz w Skarżysku-Kamiennej. Tam także założył Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo. W 1930 r. wydał „Kalendarz Katolicki Parafii Kamienna”³⁴.

4. Ks. prał. Henryk Gierycz (1887–1949)

W sierpniu 1947 r. proboszczem parafii Opieki NMP w Radomiu został ks. Henryk Gierycz, który pochodził z Radomia. Przyszedł na świat 12 stycznia 1887 r., ochrzczony został w kościele św. Jana Chrzciciela. Był synem radomskich mieszczan Ignacego i Wiktorii z domu Dąbrowskiej. Edukację szkolną na poziomie podstawowym oraz średnim odbył w rodzinnym mieście. Po ukończeniu gimnazjum złożył podanie do seminarium duchownego w Sandomierzu, wybierając drogę służby Chrystusowi i Kościołowi. Świecenia prezbiteratu przyjął 25 lipca 1909 r. z rąk bp. Franciszka Jaczewskiego. Na krótko przed przyjęciem święceń kapłańskich pomagał w katedrze sandomierskiej, a po nich w parafii farnej św. Jana w Radomiu³⁵.

³¹ *Koprowski Stanisław...*, s. 111.

³² Archiwum Parafii Katedralnej w Radomiu (dalej: APK), *Kronika parafii katedralnej Opieki NMP. Radom 1938–1988* (dalej: *Kronika...*), rkp., s. 78–79, b. sygn.

³³ W. Wójcik, *Ks. Stanisław Koprowski...*, s. 103.

³⁴ *Koprowski Stanisław...*, s. 111.

³⁵ *Gierycz Henryk*, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 1, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, Sandomierz 2014, s. 225–226.

Po czterech latach pracy duszpasterskiej zaczął studia na Uniwersytecie we Fryburgu i zdobył stopień doktora nauk przyrodniczych. W 1917 r. ks. Gierycz wrócił do Polski i objął stanowisko prefekta Szkoły Handlowej w Radomiu. Równocześnie został kapelanem sióstr miłosierdzia oraz Szpitala św. Kazimierza. Cztery lata później mianowano go prefektem Gimnazjum im. Jana Kochanowskiego w Radomiu, a w 1926 r. prefektem Gimnazjum im. Tytusa Chałubińskiego. Dodatkowo pełnił funkcję wizytatora nauki religii w dekanacie radomskim oraz dyrektora Instytutu Wyższej Kultury Religijnej w Radomiu. Poza tym był prezesem Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Kapłanów Diecezji Sandomierskiej oraz należał do Towarzystwa Dobroczynności w Radomiu. Papież Pius XI obdarzył ks. Gierycza godnością tajnego szambelana Jego Świątobliwości³⁶.

W czasie II wojny światowej ks. Gierycz został aresztowany przez Gestapo i wraz z Żydami więziony w piwnicy przy ul. Żeromskiego 27 w Radomiu. Ostatnią jego placówką duszpasterską było probostwo w obecnej parafii katedralnej w Radomiu. Jednocześnie od 1948 r. był rektorem kościoła garnizonowego pw. św. Stanisława w Radomiu. Kontynuował prace materialne związane z wykończeniem niedawno powstałej świątyni, m. in. podniósł o metr posadzkę prezbiterium³⁷. Ksiądz Henryk Gierycz zmarł 4 września 1949 r. w szpitalu Świętego Ducha w Sandomierzu, a pochowano go na cmentarzu w Radomiu w grobowcu rodzinnym³⁸.

5. Ks. kan. Jan Wiącek (1900–1973)

Piątym z kolei proboszczem parafii pw. Opieki NMP w Radomiu był ks. Jan Wiącek. Przyszedł na świat 24 czerwca 1900 r. we wsi Trzciana przynależącej do parafii Niekrasów (obecnie diecezja sandomierska). Jego rodzicami byli Paweł oraz Zofia z domu Podsiadło³⁹.

Naukę na poziomie elementarnym otrzymał w szkołach powszechnych w Ossali oraz Tursku Wielkim. Następnie uczęszczał do gimnazjum w Sandomierzu. Po ukończeniu szkoły średniej przyjęty został do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Uwieńczeniem formacji intelektualno-duchowej były święcenia prezbiteratu przyjęte przez ks. Wiącka 29 maja 1927 r. z rąk bp. Mariana Ryxa⁴⁰.

Następnie skierowano go na studia z prawa kanonicznego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie zdobył stopień doktora prawa kanonicznego. Władze kościelne powierzyły mu wówczas funkcję prefekta szkół podstawowych w Radomiu. Po upływie roku pracował jako

³⁶ B. Stanaszek, *Duchowieństwo diecezji sandomierskiej w latach 1918–1939*, Lublin 1999, s. 94. 108. 118. 122–123. 129. 132–133.

³⁷ APK, *Kronika...*, s. 81.

³⁸ *Idem*, s. 82.

³⁹ *Wiącek Jan*, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 4..., s. 203.

⁴⁰ APK, *Kronika...*, [podano szczegółowy życiorys ks. J. Wiącka], s.173–174.

prefekt seminarium nauczycielskiego w Ostrowcu Świętokrzyskim⁴¹. W 1938 r. został przeniesiony do Solca nad Wisłą, gdzie uczył religii w liceum pedagogicznym oraz gimnazjum koedukacyjnym. Dodatkowo pełnił funkcję rektora kościoła pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika. Ksiądz Wiącek przeprowadził gruntowny remont tej świątyni oraz uposażył w paramenty kultu religijnego, konieczne do pełnienia służby Bożej, a także pracy duszpasterskiej⁴².

W okresie okupacji niemieckiej przeniesiono go na probostwo do parafii Najświętszego Serca Jezusowego w Radomiu. W niesprzyjających warunkach udało się mu przeprowadzić remont tymczasowego kościoła. Jednocześnie kontynuował budowę właściwej świątyni. W 1949 r. ks. Wiącek objął funkcję proboszcza w parafii Opieki NMP w Radomiu. Na tej placówce duszpasterskiej w pełni ujawnił swoje zdolności administracyjne oraz budowlane. W dosyć krótkim czasie spłacił długi ciężące na plebanii, wyremontował oraz wyposażył świątynię parafialną. Po pięciu latach otrzymał nominację na proboszcza parafii Koprzywnica gdzie zasłynął tym, że udało mu się przeprowadzić remont zabytkowego kompleksu pocysterskiego, a także zorganizować muzeum parafialne⁴³.

Ksiądz Wiącek pełnił także funkcję dziekana dekanatu Radom-Południe oraz dekanatu koprzywnickiego. Z rąk bp. Jana Kantego Lorka otrzymał w 1957 r. godność kanonika gremialnego Kapituły Katedralnej w Sandomierzu⁴⁴. Po długiej i ciężkiej chorobie, zmarł 4 maja 1973 r. Ciało śp. ks. Jana Wiącka złożono na cmentarzu parafialnym w Koprzywnicy⁴⁵.

6. Ks. kan. Wacław Pośpieszyński (1894–1961)

Szóstym z kolei proboszczem parafii katedralnej w Radomiu był ks. Wacław Pośpieszyński. Pochodził z Kujaw. Przyszedł na świat 7 grudnia 1894 r. we Włocławku. Jego rodzicami byli Jan oraz Bogumiła z domu Bukalska. Jego ojciec był urzędnikiem kolejowym, zawiadowcą na kilku stacjach kolejowych. Ze względu na pracę ojca rodzina Pośpieszyńskich często zmieniała swoje miejsce zamieszkania⁴⁶.

Edukację rozpoczął w domu rodzinnym pod kierunkiem matki. Następnie uczęszczał do szkoły podstawowej w Koluszkach. Po jej ukończeniu był najpierw uczniem prywatnego progimnazjum w Łodzi, a następnie gimnazjum radomskiego. W Radomiu, dzięki m.in. postawie i wpływowi ówczesnego prefekta ks. Walentego Starzomskiego, rozpoznał w sobie powołanie do służby Bogu w życiu kapłańskim. W latach 1912–1918 był klerykiem Wyższego Seminarium Duchownego w Sando-

⁴¹ *Śp. ks. Jan Wiącek*, KDS 66(1973) nr 10–11, s. 260.

⁴² *Wiącek Jan...*, s. 203.

⁴³ *APK, Kronika...*, s. 174.

⁴⁴ *Śp. ks. Jan Wiącek...*, s. 260.

⁴⁵ *Wiącek Jan...*, s. 203.

⁴⁶ H. Kaszewski, *Śp. ks. Wacław Pośpieszyński*, KDS 54(1961) nr 12, s. 378.

mierzu. Świecenia prezbiteratu przyjął 5 maja 1918 r. z rąk bp. Mariana Ryxa w katedrze sandomierskiej⁴⁷.

Pierwszą placówką duszpasterską, w której ks. Wacław Pośpieszyński pracował jako wikariusz, była parafia Łoniów. W kolejnym roku przez kilka miesięcy pełnił funkcję wikariusza oraz katechety w parafiach Pawłowice i Przedbórz. W marcu 1920 r. ks. Pośpieszyński został przeniesiony na wikariat w parafii św. Jana Chrzciciela w Radomiu. Przez blisko dziesięć lat współpracował z ks. inf. Piotrem Górskim, proboszczem parafii farnej⁴⁸.

W 1930 r. ks. Pośpieszyński objął swoje pierwsze probostwo w parafii Grabowiec. Po sześciu latach przeniesiono go na probostwo w Petrykozach. Jednocześnie powierzono mu funkcję wicedziekana dekanatu opoczyńskiego. Praca duszpasterska w Petrykozach przypadła na trudne lata wojny oraz okupacji. Stracił wtedy trzech braci. Za pomoc partyzantom groziła mu kara śmierci z rąk Niemców. Wedle świadków cudem jej uniknął, dzięki m. in. znajomości języka niemieckiego. Kolejną placówką duszpasterską, w której pracował jako proboszcz, była parafia pw. św. Michała Archanioła w Ostrowcu Świętokrzyskim. Przybył do niej tuż po zakończeniu II wojny światowej. W tamtym czasie biskup sandomierski Jan Kanty Lorek obdarzył go godnością kanonika honorowego Kapituły Katedralnej w Sandomierzu⁴⁹.

Od czerwca 1954 r. do marca 1961 r. był proboszczem parafii Opieki NMP w Radomiu. Biskup sandomierski powierzył mu także funkcję dziekana dekanatu radomskiego południowego. Z powodu jego choroby parafią kierował jako administrator ks. Wojciech Staromłyński⁵⁰. Ksiądz Wacław Pośpieszyński zmarł 30 marca 1961 r. w Radomiu⁵¹.

7. Ks. inf. Wojciech Staromłyński (1907–1988)

Po śmierci ks. Wacława Pośpieszyńskiego w 1961 r. biskup sandomierski Jan Kanty Lorek proboszczem kościoła Mariackiego w Radomiu mianował ks. Wojciecha Staromłyńskiego⁵². Pochodził on z Rogowa koło Końskich. Urodził się 28 września 1907 r. Jego rodzicami byli Józef oraz Paulina z domu Ślifierz. Miał dziewięcioro rodzeństwa⁵³.

Naukę szkolną na poziomie elementarnym rozpoczął w rodzinnym Rogowie, a kontynuował ją w Końskich. Tam też był uczniem Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki. W 1928 r. przeniósł się do Gimnazjum

⁴⁷ *Pośpieszyński Wacław, Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 3, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, Sandomierz 2017, s. 190.

⁴⁸ H. Kaszewski, *Śp. ks. Wacław Pośpieszyński...*, s. 378.

⁴⁹ APK, *Kronika...*, s. 218–219; *Pośpieszyński Wacław...*, s. 190.

⁵⁰ APK, *Kronika...*, Wpis pod rokiem 1961, b. p.

⁵¹ H. Kaszewski, *Śp. ks. Wacław Pośpieszyński...*, s. 379.

⁵² Zarówno w Archiwum Diecezji Sandomierskiej, jak i w Archiwum Kurii Diecezji Radomskiej nie znajduje sięteczka personalna ks. W. Staromłyńskiego.

⁵³ W. Zdon, *Śp. ks. prob. inf. mgr Wojciech Staromłyński*, KDR 9(2000) nr 2–3, s. 267.

Męskiego Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu. Zmiana szkoły oraz przeprowadzka do Sandomierza podyktowane były wyborem przez Wojciecha Staromłyńskiego drogi życia kapłańskiego. W 1930 r. złożył egzamin maturalny i został przyjęty do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Po pięciu latach formacji duchowej oraz studiów filozoficzno-teologicznych 2 czerwca 1935 r. otrzymał święcenia prezbiteratu⁵⁴.

Pierwszą placówką, w której ks. Staromłyński pracował jako wikariusz, była parafia Odechów. Uczył religii w szkole powszechnej w Zakrzówku oraz prowadził grupy katolickie zrzeszające młodzież. Mimo trudnej sytuacji w czasie II wojny światowej kontynuował pracę dydaktyczną oraz wychowawczą, organizując lekcje w ramach tzw. „tajnego nauczania”. Ksiądz Staromłyński był oddanym Ojczyźnie patriotą, dlatego też został kapelanem II Obwodu Armii Krajowej⁵⁵.

W 1942 r. przeniesiono go na wikariat w parafii św. Jana Chrzciciela w Radomiu. Wzorem wcześniejszej placówki nauczał religii na Firleju. Był zaangażowanym w działania niepodległościowe. Jego mieszkanie stanowiło punkt informacyjny dla znajomych. Udzielał schronienia działaczom podziemia, uciekinierom z ziem wcielonych do III Rzeszy Niemieckiej, organizował pomoc dla Żydów, wyszukiwał mieszkania oraz wystawiał fałszywe metryki ludności żydowskiej. Za tę działalność został odznaczony w 1980 r. przez żołnierzy AK Okręg Radom–Kielce⁵⁶.

Po wojnie ks. Staromłyński został mianowany prefektem w radomskim Gimnazjum im. Jana Kochanowskiego, a potem prefektem w Gimnazjum im. Tytusa Chałubińskiego. Poza tym podjął studia na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1950 r. obronił pracę magisterską pt. „Wierność małżeńska jako zagadnienie religijno-moralne”. W tym okresie zaangażował się też w tworzenie duszpasterstwa służby zdrowia⁵⁷.

W 1960 r. został mianowany administratorem, a od 3 września 1964 r. proboszczem parafii Opieki NMP w Radomiu. Nadal był zaangażowany w pracę duszpasterską z nauczycielami, a także ze służbą zdrowia. Po wydarzeniach radomskiego Czerwca 1976 r. organizował pomoc pokrzywdzonym a także podejmował próby interwencji w ich imieniu u miejscowych władz. Nieobca mu była działalność charytatywna. Poza tym pełnił funkcję kapelana w prowadzonym przez siostry zakonne domu opieki⁵⁸.

Ważnym polem pracy ks. inf. Staromłyńskiego była administracja parafią oraz dbanie o stan materialny świątyni i pozostałych budynków kościelnych. W sierpniu 1982 r. rozpoczął gruntowny remont kościoła: dach świątyni pokryto blachą miedzianą, położono tynki na ścianach

⁵⁴ Staromłyński Wojciech, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 4..., s. 75.

⁵⁵ W. Zdon, *Śp. ks. prob. inf. mgr Wojciech Staromłyński...*, s. 268.

⁵⁶ Staromłyński Wojciech..., s. 75.

⁵⁷ W. Zdon, *Śp. ks. prob. inf. mgr Wojciech Staromłyński...*, s. 268.

⁵⁸ *Idem*, s. 269; Staromłyński Wojciech..., s. 75.

kościół, wymieniono witraże w prezbiterium, uzbrajając je w ołowiane ramy oraz podjęto prace malarskie⁵⁹.

W 1981 r. kościół Mariacki w Radomiu otrzymał tytuł konkatedry w diecezji sandomiersko-radomskiej. Ksiądz Staromłyński aktywnie brał udział i pomagał w organizacji celebracji liturgicznych oraz w wydarzeniach diecezjalnych i miejskich. Włączył się m.in. w obchód pięćsetlecia pobytu św. Kazimierza Królewicza w Radomiu⁶⁰.

Zaangażowanie na rzecz pracy duszpasterskiej oraz społecznej ks. Wojciecha Staromłyńskiego zostało dostrzeżone przez przełożonych. W 1976 r. otrzymał od papieża Pawła VI tytuł kapela honorowego Jego Świątobliwości. W 1984 r. bp Edward Materski mianował go dziekanem dekanatu Radom–Północ. 4 lipca 1986 r. papież Jan Paweł II obdarzył ks. Staromłyńskiego godnością protonotariusza apostolskiego, a bp Materski jeszcze w tym samym roku mianował go scholastykiem w nowo utworzonej Kapitułe Konkatedralnej Radomskiej⁶¹. Ksiądz Wojciech Staromłyński zmarł 28 sierpnia 1988 r. Pochowany został w grobowcu parafii Opieki NMP na radomskim cmentarzu przy ul. Limanowskiego⁶².

8. Ks. inf. Marian Cukrowski (1928–2002)

Następcą śp. ks. inf. Staromłyńskiego na stanowisku proboszcza kościoła Mariackiego w Radomiu został dotychczasowy jego współpracownik ks. Marian Cukrowski. Przyszedł na świat 24 lipca 1928 r. w Chlewiskach. Jego rodzicami byli Antoni oraz Helena z domu Mosiołek. Sakrament chrztu świętego Marian Cukrowski otrzymał w tamtejszym kościele parafialnym 5 sierpnia 1928 r. z rąk ks. Stanisława Żaka⁶³.

W szóstym roku życia rozpoczął naukę w szkole powszechnej w Chlewiskach. W tym samym roku zapisał się do koła ministranckiego i regularnie służył do Mszy Świętej. Szkołę w Chlewiskach ukończył w 1941 r. Z powodu wojny przez trzy kolejne lata nie uczęszczał na lekcje. Dopiero w 1944 r., dzięki pomocy miejscowego nauczyciela, udało mu się przerobić materiał z pierwszej klasy gimnazjalnej. Rok później przyjęto go do drugiej klasy w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym im. Jana Kochanowskiego w Radomiu. Wtedy też brał udział w spotkaniach Sodalitji Mariańskiej oraz koła różańcowego. Warto zauważyć, że jego opiekunem był wówczas ks. Wojciech Staromłyński. Po otrzymaniu świadectwa dojrzałości w 1949 r. złożył podanie o przyjęcie do sandomierskiego seminarium duchownego⁶⁴.

⁵⁹ APK, *Kronika...*, Wpis pod rokiem 1982, bp.

⁶⁰ *Rys historyczny*, w: *Rocznik diecezji radomskiej 2018*, red. M. Fituch, Radom 2018, s. 402.

⁶¹ W. Zdon, *Śp. ks. prob. inf. mgr Wojciech Staromłyński...*, s. 270.

⁶² APK, *Kronika...*, Wpis pod rokiem 1988, bp.; *Staromłyński Wojciech...*, s. 75.

⁶³ Archiwum Kurii Diecezji Radomskiej (dalej: AKDR), Teczka personalna ks. Mariana Cukrowskiego (dalej: TpMC), Metryka chrztu i urodzenia, b. sygn.

⁶⁴ AKDR, TpMC, *Życiorys z 30 V 1954 r.*, b. sygn.

Formację duchową oraz studia filozoficzno-teologiczne odbył w latach 1949–1954. Biskup sandomierski Jan Kanty Lorek udzielił mu święceń subdiakonatu 15 listopada 1953 r., święceń diakonatu 8 grudnia 1953 r. oraz święceń prezbiteratu 30 maja 1954 r. w bazylice katedralnej w Sandomierzu⁶⁵.

Po przyjęciu święceń kapłańskich pracował w charakterze wikariusza i katechety w następujących parafiach: św. Józefa w Sandomierzu (1954–1959), św. Michała Archanioła w Ostrowcu Świętokrzyskim (1959–1963) oraz Opieki NMP w Radomiu (1963–1988). Począwszy od 1963 r. aż do śmierci losy ks. Cukrowskiego były związane z kościołem Mariackim⁶⁶. Od 1968 r. do 1972 r. ks. Cukrowski studiował teologię na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Ukończył studia otrzymaniem tytułu magistra z teologii, przedstawiając pracę magisterską pt. „Wychowanie eucharystyczne dzieci po Pierwszej Komunii Świętej w świetle konstytucji o liturgii”, napisaną pod kierunkiem ks. Franciszka Blachnickiego⁶⁷.

Charakterystycznym rysem posługi wikariuszowskiej ks. Cukrowskiego w parafii katedralnej była praca z dziećmi i młodzieżą. Z oddaniem i wytrwale, w zasadzie do śmierci, uczył religii w salkach parafialnych a następnie w szkole. Co tydzień głosił homilie, szczególnie dla dzieci. Kolega z jego rocznika święceń ks. prof. Stanisław Kowalczyk, w homilii na pogrzebie ks. Cukrowskiego, zaznaczył, że ściągał on tłumy dzieci i ich rodziców do świątyni katedralnej. Jego kazania były przemyślane, trafne oraz dzięki prostocie języka i doborowi przykładów łatwe w percepcji przez słuchacza⁶⁸.

W październiku 1988 r. otrzymał nominację na proboszcza parafii Opieki NMP w Radomiu⁶⁹. Ksiądz Cukrowski nie zmienił dotychczasowego stylu pracy duszpasterskiej. Nadal uczył religii, głosił kazania dla dzieci, przygotowywał rekolekcje, misje parafialne oraz inne uroczystości i celebracje liturgiczne. Organizował pomoc charytatywną – wspomagał radomian dotkniętych bezrobociem w latach dziewięćdziesiątych XX w. Każdego roku parafia wysyłała około pięćset paczek dla potrzebujących⁷⁰.

Ważnym polem posługi proboszczowskiej ks. Mariana Cukrowskiego była administracja parafią. Kontynuował prace związane z renowacją świątyni zaczęte przez poprzednika. Dzięki staraniom ks. Cukrowskiego na wieżach świątyni w latach 1998–1999, umocowano odnowione

⁶⁵ AKDR, TpMC, Świadectwa święceń subdiakonatu, diakonatu oraz prezbiteratu, b. sygn.

⁶⁶ AKDR, TpMC, Dekrety nominacji na wikariusza parafii pw. św. Józefa w Sandomierzu z 1954 r., pw. św. Archanioła Michała w Ostrowcu Świętokrzyskim z 1959 r. oraz pw. Opieki NMP w Radomiu z 1963 r., b. sygn.

⁶⁷ AKDR, TpMC, Indeks studenta oraz świadectwo ukończenia studiów z 1 II 1972 r., b. sygn.

⁶⁸ S. Kowalczyk, *Homilia wygłoszona w trakcie pogrzebu ks. inf. Mariana Cukrowskiego 23 stycznia 2002 r.*, KDR 11(2002) nr 2, s. 270–271.

⁶⁹ AKDR, TpMC, Dekret z 22 X 1988 r., b. sygn.

⁷⁰ S. Kowalczyk, *Homilia...*, s. 271.

pożłacane korony⁷¹. Jego zaangażowanie na polu pracy duszpasterskiej oraz katechizacji dzieci znalazło uznanie u władz kościelnych. Jeszcze jako wikariusz otrzymał od bp. Edwarda Materskiego w 1986 r. nominację na kanonika honorowego Kapituły Katedralnej w Sandomierzu, a w tym samym roku także nominację na kanonika gremialnego Kapituły Konkatedralnej⁷². Od 1988 r. pełnił funkcję dziekana dekanatu Radom–Północ⁷³. Papież Jan Paweł II obdarzył go godnością kapelana honorowego Jego Świątobliwości, a w 1995 r. tytułem protonotariusza apostolskiego⁷⁴. Ponadto ks. Cukrowski był duszpasterzem kolejarzy oraz wizytatorem katechetycznym w dekanacie Radom–Północ⁷⁵.

Ksiądz infułat Marian Cukrowski zmarł 19 stycznia 2002 r. Uroczystości pogrzebowe miały miejsce 22 i 23 stycznia 2002 r. Jego ciało pochowano w grobowcu księży parafii katedralnej przy ul. Limanowskiego w Radomiu⁷⁶.

9. Ks. prał. Edward Poniewierski (1953–2021)

Następcą ks. inf. Mariana Cukrowskiego w posłudze proboszczowskiej w parafii katedralnej w Radomiu był ks. Edward Poniewierski pochodzący z tejże parafii, wychowanek księży Wojciecha Staromłyńskiego oraz Mariana Cukrowskiego. Ksiądz Edward Poniewierski przyszedł na świat 9 września 1953 r. w Radomiu. Jego ojcem był Szczepan Franciszek, a matką Helena z domu Szust. Miał troje rodzeństwa: dwie siostry oraz brata⁷⁷. Sakrament chrztu świętego otrzymał w kościele Mariackim 11 października 1953 r.⁷⁸

W wieku siedmiu lat rozpoczął naukę szkolną. Najpierw uczęszczał do Szkoły Podstawowej nr 8, a od 1968 r. był uczniem Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej w Radomiu. Od dziesiątego roku życia był ministrantem. Brał udział w spotkaniach, diecezjalnych zjazdach ministranckich na Świętym Krzyżu, a w późniejszym czasie przygotowywał kandydatów do służby liturgicznej ołtarza. Z czasem związał się także z Ruchem Światło–Życie. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w 1972 r. złożył podanie o przyjęcie do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Pisał wówczas, że od najmłodszych lat pragnął poświęcić się służbie Bogu i Kościołowi w sakramencie kapłaństwa⁷⁹.

⁷¹ *Rys historyczny...*, s. 402.

⁷² AKDR, TpMC, Dekrety z 29 IV i 17 XII 1986 r., b. sygn.

⁷³ AKDR, TpMC, Dekret z 12 X 1988 r., b. sygn.

⁷⁴ *Z życia diecezji*, „Ave. Pismo Diecezji Radomskiej” (dalej: Ave) (1995) nr 14, s. 2.

⁷⁵ AKDR, TpMC, Dekrety z 12 X i 30 XI 1999 r., b. sygn.

⁷⁶ *Nekrolog śp. ks. inf. Mariana Cukrowskiego*, Ave (2002) nr 5, s. 10.

⁷⁷ AKDR, Teczka personalna ks. Edwarda Poniewierskiego (dalej: TpEP), *Życiorys* z 11 VI 1972 r., b. sygn.

⁷⁸ AKDR, TpEP, *Metryka chrztu* z 2 VI 1972 r., b. sygn.

⁷⁹ AKDR, TpEP, *Życiorys* z 11 VI 1972 r.; AKDR, TpEP, E. Poniewierski do rektora Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu 11 VI 1972 r., b. sygn.

Studia filozoficzno-teologiczne oraz formację duchową odbył w latach 1972–1978. Świecenia diakonatu przyjął 13 listopada 1977 r. Administrator apostolski diecezji sandomierskiej – bp Piotr Gołębiowski – udzielił mu święceń prezbiteratu 3 czerwca 1978 r. w bazylice katedralnej w Sandomierzu⁸⁰. Następnie pracował jako wikariusz oraz katecheta w parafiach Zawichost (sierpień – wrzesień 1978), Kuczki (1978–1979) oraz Przysucha – pw. św. Jana Nepomucena (1979–1982). Bardzo ważnym polem jego zainteresowania oraz zaangażowania duszpasterskiego w tamtym czasie było prowadzenie wakacyjnych turnusów rekolekcji oazowych⁸¹.

Biskup Edward Materski widział w ks. Poniewierskim kandydata na współpracownika w dziele formacji kandydatów do kapłaństwa. Z tego względu w 1982 r. skierował go na studia specjalistyczne z teologii moralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Ukończył je w 1985 r., uzyskując tytuł magistra i licencjata z teologii⁸².

Kolejnym ważnym polem jego działalności była praca jako wykładowcy oraz ojca duchownego i wychowawcy alumnów. Od 1985 r. wykładał teologię moralną w Wyższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu, a od 1992 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Radomiu. Równoległe pełnił funkcję ojca duchownego alumnów⁸³. Jako pierwszy we wrześniu 1989 r. zamieszkał w nowo wybudowanym gmachu Wyższego Seminarium Duchownego w Radomiu⁸⁴.

W sierpniu 1996 r. bp Edward Materski mianował ks. Edwarda Poniewierskiego proboszczem parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Radomiu⁸⁵. Głównym zadaniem, jakie spoczęło na nim, była budowa nowego kościoła oraz plebanii. Prace budowlane prowadził od 1998 r.⁸⁶. Zadanie to było wielkim wyzwaniem, gdyż pełnił jednocześnie funkcję proboszcza, jak i kanclerza kurii radomskiej. Z tego względu w marcu 2001 r. poprosił bp. Jana Chrapka o przyjęcie rezygnacji z posługi proboszczowskiej⁸⁷.

⁸⁰ AKDR, TpEP, Świadcstwo święceń diakonatu z 13 VI 1977 r., b. sygn.; AKDR, TpEP, Świadcstwo święceń prezbiteratu z 3 VI 1978 r., b. sygn.

⁸¹ AKDR, TpEP, Dekrety nominacyjne: na wikariat w Zawichoście z 30 VIII 1978, w Kuczkach z 30 VIII 1978 r., w Przysusze z 15 VI 1979 r., b. sygn.

⁸² AKDR, TpEP, Dyplom ukończenia studiów z 9 IV 1985 r., b. sygn.

⁸³ AKDR, TpEP, Dekret nominacji na wykładowcę w WSD w Sandomierzu z 6 IX 1985 r., b. sygn.

⁸⁴ R. Piekarski, *Dwadzieścia pięć lat istnienia i funkcjonowania Wyższego Seminarium Duchownego w Radomiu (1989–2014). Rys historyczny*, w: „Przyjdź Królestwo Twoje”. *Księga pamiątkowa dedykowana Jego Ekscelencji Księdzu Biskupowi Henrykowi Tomasiakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. M. Jagodziński, J. Wojtkun, Radom 2016, s. 458.

⁸⁵ AKDR, TpEP, Dekret z 29 VII 1996 r., b. sygn.

⁸⁶ *Rys historyczny*, w: *Rocznik diecezji radomskiej 2018*, red. M. Fituch, Radom 2018, s. 516–517.

⁸⁷ AKDR, TpEP, Bp J. Chrapka do ks. Edwarda Poniewierskiego 7 III 2001 r., b. sygn.

Kilkanaście miesięcy później bp Zygmunt Zimowski mianował go proboszczem parafii mariackiej w Radomiu, jednocześnie zwalniając z urzędu kanclerza⁸⁸. W ciągu dwunastu lat swojej posługi duszpasterskiej w parafii katedralnej ks. Edward Poniewierski podjął dzieło gruntownego remontu świątyni, uposażenia jej oraz odnowienia terenu przykościelnego. W latach 2007–2013 podjął prace związane z konserwacją elewacji, dachu katedralnego, położeniem nowej posadzki, wykonaniem ogrzewania podłogowego, montażem nowych witraży, nadaniem nowego wyglądu i wyposażenia prezbiterium, montażem marmurowego ołtarza, ambony oraz chrzcielnicy. Poza tym ułożył nowy chodnik wokół świątyni a także zamontował przed katedrą pomniki św. Jana Pawła II oraz bł. kard. Stefana Wyszyńskiego⁸⁹. Ksiądz Poniewierski zorganizował również muzeum katedralne, w którym przechowywane są pamiątki związane z przeszłością diecezji radomskiej oraz dziejami miasta Radomia⁹⁰.

Aktywność ks. Poniewierskiego nie ograniczała się tylko do pracy duszpasterskiej, administracji parafią czy też roli wychowawcy adeptów do kapłaństwa. Był członkiem wielu konsyliów związanych z życiem lokalnego Kościoła radomskiego. Od 7 marca 1991 r. był najpierw kanonikiem honorowym Kapituły Konkatedralnej, a od 13 lipca 2002 r. kanonikiem gremialnym Kapituły Katedralnej Świętego Kazimierza w Radomiu⁹¹. Papież Jan Paweł II obdarzył go 4 maja 2004 r. godnością kapelana Jego Świątobliwości⁹². Był również członkiem kolegium konsultorów oraz rady kapłańskiej diecezji radomskiej. Wchodził w skład kolegium cenzorów ksiąg liturgicznych, Kościelnej Rady Pomocy Bezrobotnym, Rady Wydziału Duszpasterskiego Diecezji Radomskiej, Rady Artystyczno-Budowlanej. Był członkiem Komisji ds. Duchowieństwa Diecezjalnego II Synodu Diecezji Radomskiej, należał do Zakonu Rycerskiego Świętego Grobu w Jerozolimie. Poza tym pełnił funkcję wikariusza generalnego, kanclerza kurii diecezji radomskiej, postulatora w procesie beatyfikacyjnym sługi Bożego ks. Romana Kotlarza, dziekana dekanatu Radom–Centrum oraz kapelana Klubu Inteligencji Katolickiej w Radomiu⁹³.

⁸⁸ AKDR, TpEP, Dekret z 28 VI 2002 r., b. sygn.

⁸⁹ E. Poniewierski, *Konieczność kompleksowego remontu katedry*, „Głos Mariacki” (dalej: GM) (2008), s. 6–7; *idem*, *Nowe witraże*, *ibidem*, s. 8–9; *idem*, *Program prac na 2009 r.*, GM (2009) nr 1, s. 5; *idem*, *Trwa remont katedry*, GM (2009) nr 3, s. 14–15; *idem*, *Remont katedry w 2010 r.*, GM (2010) nr 7, s. 12–13; *idem*, *Wielki remont katedry w 2011–2013*, GM (2011) nr 3, s. 5–9; *idem*, *Ołtarz*, GM (2012) nr 5, s. 11–14; *idem*, *Remont kaplicy, obrazu i ołtarza Matki Bożej Częstochowskiej*, GM (2013) nr 1, s. 14–15; *idem*, *Zakończenie wielkiego remontu katedry radomskiej realizowanego w latach 2007–2013*, GM (2013) nr 5, s. 2–29.

⁹⁰ *Zawsze blisko katedry – wywiad z ks. Edwardem Poniewierskim*, „Życie Radomskie” (2017) nr 6, s. 6.

⁹¹ AKDR, TpEP, Dekrety z 7 III 1991 r. i 13 VII 2002 r.

⁹² *Annuario Pontificio per l'anno 2015*, Città del Vaticano, s. 2214.

⁹³ AKDR, TpEP, Dekrety nominacji na członka kolegium konsultorów i rady kapłańskiej od 4 I 1999 r., dekret nominacji na cenzora ksiąg liturgicznych z 10 I 1999 r., dekret nominacji na członka Kościelnej Rady Pomocy Bezrobotnym z 15 IV 2009 r., dekret nominacji

Postawa oraz zaangażowanie ks. Edwarda Poniewierskiego na rzecz lokalnej wspólnoty kościelnej oraz społecznej znalazła uznanie i potwierdzenie w przyznanych mu nagrodach. Związek Towarzystwa Przyjaciół Dzieci wręczył mu w grudniu 2009 r. medal im. dr. Henryka Jordana. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego przyznało mu odznakę „Za opiekę nad zabytkami”⁹⁴. W marcu 2017 r. otrzymał zaś Nagrodę Świętego Kazimierza za popularyzowanie dziedzictwa kulturowego oraz historii Radomia⁹⁵.

Ważnym przejawem zainteresowań ks. Poniewierskiego – zwłaszcza zainteresowań historią oraz kulturą – była pasja kolekcjonerska. Zostawił po sobie bogate zbiory pocztówek (wydał autorską edycję), obrazów, rycin, szkiców i piśmiennictwa po ks. Władysławie Paciaku, po innych duchownych związanych z przeszłością Kościoła radomskiego, monet, fotografii, dokumentów oraz książek⁹⁶. Oprócz tego był autorem i redaktorem periodyku związanego z parafią katedralną „Głos Mariacki”, który ukazywał się w latach 2008–2013, był także pomysłodawcą i redaktorem wielu publikacji związanych z kościołem Mariackim, biskupami radomskimi czy też ważnymi wydarzeniami z historii diecezji i Radomia.

Ksiądz Edward Poniewierski zmarł 2 lutego 2021 r. w sześćdziesiątym ósmym roku życia oraz w czterdziestym trzecim kapłaństwa. Uroczystości pogrzebowe miały miejsce w dniach 5–6 lutego 2021 r. Jego ciało złożono w grobowcu proboszczów katedralnych przy ul. Limanowskiego w Radomiu⁹⁷.

10. Ks. kan. Krzysztof Ćwiek (ur. 1959)

Ksiądz Krzysztof Ćwiek przyszedł na świat 24 stycznia 1959 r. w Olszowej Dąbrowie (parafia Dobieszyn). Uczęszczał do szkoły podstawowej w Dobieszynie, a następnie do Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Radomiu. Po otrzymaniu świadectwa maturalnego wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu, gdzie

na członka Rady Wydziału Duszpasterskiego Diecezji Radomskiej z 12 V 2012 r., dekret nominacji na członka Rady Artystyczno-Budowlanej z 21 VI 2011 r., dekret nominacji na członka Komisji ds. Duchowieństwa Diecezjalnego II Synodu Diecezji Radomskiej z 4 II 2012 r., dekret nominacji na wikariusza generalnego z 28 I 2014 r., dekret nominacji na kanclerza kurii diecezji radomskiej z 23 XI 2013 r., dekret nominacji na postulatora w procesie beatyfikacyjnym Sługi Bożego ks. R. Kotlarza z 25 III 2018 r., dekret nominacji na dziekana dekanatu Radom–Centrum z 28 VI 2002 r., dekret nominacji na kapelana Klubu Inteligencji Katolickiej w Radomiu z 9 III 2013 r.

⁹⁴ AKDR, TpEP, Książeczka członkowska w Związku Towarzystwa Przyjaciół Dzieci z 8 XII 2009 r., Pismo Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 9 IV 2010 r.

⁹⁵ B. Koś, *Nagrodzony za miłość do Radomia*, „Echo dnia. Dodatek Relaks” z 10 III 2017 r., s. 14.

⁹⁶ AKDR, TpEP, Spuścizna po księdzu E. Poniewierskim, Zbiory pocztówek, monet, znaczków, obrazów, dokumentów oraz fotografii, b. sygn.

⁹⁷ AKDR, TpEP, Nekrolog ks. E. Poniewierskiego; Z. Niemirski, *Twoja misja trwa*, „Ave. Gość Radomski” (2021) nr 6, s. 4.

w latach 1978–1984 odbył formację duchową oraz studia filozoficzno-teologiczne. Biskup Stanisław Sygnet udzielił mu święceń diakonatu 8 września 1983 r. Święcenia prezbiteratu przyjął 19 maja 1978 r. z rąk bp. Edwarda Materskiego w Radomiu. Następnie pracował jako wikariusz oraz katecheta w następujących parafiach: św. Rafała Kalinowskiego w Radomiu, Najświętszego Serca Jezusowego w Radomiu, Świętej Trójcy w Starachowicach oraz Świętej Rodziny w Radomiu. Od 2001 r. był proboszczem parafii Zarzecze. W 2010 r. przeszedł na probostwo do parafii św. Jadwigi w Radomiu. Od stycznia 2014 r. pełni posługę proboszcza parafii katedralnej pw. Opieki NMP w Radomiu. 16 stycznia 2014 r. bp Henryk Tomasik mianował go członkiem Kapituły Katedralnej Świętego Kazimierza w Radomiu. Poza tym bierze udział w pracach różnych kolegiów diecezjalnych: Rady Kapłańskiej, Kolegium Konsultorów oraz Rady Ekonomicznej Diecezji Radomskiej. Od kilku lat pełni funkcję dziekana dekanatu Radom–Centrum, a od 2021 r. jest kapelanem Klubu Inteligencji Katolickiej im. Stefana Wyszyńskiego w Radomiu⁹⁸.

Streszczenie

W stuletniej historii parafii Opieki NMP w Radomiu było dziesięciu proboszczów. Artykuł stanowi prezentację ich sylwetek oraz dokonań. Każdy z nich pozostawił po sobie trwałe dzieło. Świadectwem tego są wykonane prace budowlano-remontowe, ale przede wszystkim pamięć o nich jako gorliwych duszpasterzach, nauczycielach wiary, nierzadko wrażliwych na potrzeby ubogich i poszkodowanych przez los.

Słowa kluczowe: proboszczowie parafii Opieki NMP w Radomiu, proboszcz, kościół Mariacki, katedra radomska, duchowni

Title: Rectors of the Cathedral Parish in Radom

Summary

There were ten Rectors in one-hundred-year history of the parish of the Protection of the Blessed Virgin Mary. The article is a presentation of profiles of the rectors of the parish and their achievements. Not only is their contributions in the history of the cathedral parish described, but also their biographies and their engagement in the life of local Church is shown. Each of them left a lasting mark of their presence. The building and repair works, but above all the remembrance of them as fervent priests, teachers of faith, often sensitive to needs of the poor and those aggrieved by faith, are a testimony to their work.

⁹⁸ AKDR, Akta parafii pw. Opieki NMP w Radomiu, Dekret z 17 stycznia 2014 r., b. sygn.; Informacje przekazane autorowi przez ks. K Ćwieka.

Key words: Rectors of the Parish of the Protection of the Blessed Virgin Mary in Radom, rector, Marian church, Radom cathedral, priests

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Diecezji Sandomierskiej:

Teczka personalna ks. Dominika Ściskały, b. sygn.

Archiwum Kurii Diecezji Radomskiej:

Akta parafii pw. Opieki NMP w Radomiu, b. sygn.

Spuścizna po ks. Edwardzie Poniewierskim, b. sygn.

Teczka personalna ks. Mariana Cukrowskiego, b. sygn.

Teczka personalna ks. Edwarda Poniewierskiego, b. sygn.

Archiwum Parafii Katedralnej w Radomiu:

Kronika parafii katedralnej Opieki NMP. Radom 1938–1988, b. sygn.

Źródła drukowane

Annuario Pontificio per l'anno 2015, Città del Vaticano 2015.

Rocznik diecezji radomskiej 2018, red. M. Fituch, Radom 2018.

Zawsze blisko katedry – wywiad z ks. Edwardem Poniewierskim, „Życie Radomskie” (2017) nr 6, s. 6.

Literatura

Barański J., *Ks. Kazimierz Sykulski, 1882–1941*, „Skarbiec Kultury Ziemi Koneckiej” (1996) nr 4, s. 3.

Barański J., *Ks. Kazimierz Sykulski – duszpasterz*, w: *Życie, dzieło, męczeństwo ks. Kazimierza Sykulskiego*, Skarżysko-Kamienna 1999, s. 97–92.

Boratyński A., *Śp. ks. Kazimierz Dunikowski*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 53(1960) nr 1, s. 30–32.

Fituch M., Przygoda W., *Śp. ks. proboszcz Grzegorz Opalski (1962–2009)*, „Kronika Diecezji Radomskiej” 19(2010) nr 2, s. 237–239.

Gierycz Henryk, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 1, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, Sandomierz 2014, s. 225–226.

Jaworski K., *Ks. Dominik Ściskała – kapelan i pisarz*, „Gość Niedzielny” 29 XI 1998, s. 23.

Kaszewski H., *Śp. ks. Wacław Pośpieszyński*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 54(1961) nr 12, s. 378–379.

- Koprowski Stanisław, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 2, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, Sandomierz 2015, s. 111–112.
- Kowalik Sz., *Pamiętniki kapelana wojskowego i inne zapiski z lat 1914–1945*, Warszawa–Lublin 2020, s. 11–51.
- Koś B., *Nagrodzony za miłość do Radomia*, „Echo dnia. Dodatek Relaks” 10 III 2017 r., s. 14.
- Kowalczyk S., *Homilia wygłoszona w trakcie pogrzebu ks. inf. Mariana Cukrowskiego 23 stycznia 2002 r.*, „Kronika Diecezji Radomskiej” 11(2002) nr 2, s. 268–271.
- Makarewicz S., *Sługa Boży ks. Kazimierz Sykulski (1882–1941)*, „Kronika Diecezji Radomskiej” 3(1994) nr 1, s. 15–18.
- Makarewicz S., *„Mistrzowie Wiary”. Błogosławieni Męczennicy Radomscy z grona 108 męczenników za wiarę z okresu drugiej wojny światowej*, Sandomierz 2001.
- Morys-Twarowski M., *Ścisła Dominik Ludwik*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 50, Warszawa–Kraków 2014–2015, s. 480–482.
- Nekrolog śp. ks. inf. Mariana Cukrowskiego*, „Ave. Pismo Diecezji Radomskiej” (2002) nr 5, s. 10.
- Niemirski Z., *Twoja misja trwa*, „Ave. Gość Radomski” (2021) nr 6, s. 4.
- Pałubska Z., *Sykulski Kazimierz bł.*, *Encyklopedia Katolicka*, t. 18, red. E. Gigilewicz i in., Lublin 2013, kol. 1276–1277.
- Piekarski R., *Dwadzieścia pięć lat istnienia i funkcjonowania Wyższego Seminarium Duchownego w Radomiu (1989–2014). Rys historyczny*, w: *„Przyjdź Królestwo Twoje”. Księga pamiątkowa dedykowana Jego Ekscelencji Księdzu Biskupowi Henrykowi Tomasikowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. M. Jagodziński, J. Wojtkun, Radom 2016, s. 451–461.
- Piekarski R., *Męczennicy sandomierscy z II wojny światowej*, „Studia Diecezji Radomskiej” (2019) t. 11, s. 83–98.
- Poniewierski E., *Konieczność kompleksowego remontu katedry*, „Głos Mariacki” (2008), s. 6–7.
- Poniewierski E., *Ołtarz*, „Głos Mariacki” (2012) nr 5, s. 11–14.
- Poniewierski E., *Nowe witraże*, „Głos Mariacki” (2008), s. 8–9.
- Poniewierski E., *Program prac na 2009 r.*, „Głos Mariacki” (2009) nr 1, s. 5.
- Poniewierski E., *Remont kaplicy, obrazu i ołtarza Matki Bożej Częstochowskiej*, „Głos Mariacki” (2013) nr 1, s. 14–15.
- Poniewierski E., *Remont katedry w 2010 r.*, „Głos Mariacki” (2010) nr 7, s. 12–13.
- Poniewierski E., *Trwa remont katedry*, „Głos Mariacki” (2009) nr 3, s. 14–15.
- Poniewierski E., *Wielki remont katedry w 2011–2013*, „Głos Mariacki” (2011) nr 3, s. 5–9.
- Poniewierski E., *Zakończenie wielkiego remontu katedry radomskiej realizowanego w latach 2007–2013*, „Głos Mariacki” (2013) nr 5, s. 2–29.

- Pospieszynski Wacław, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 3, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, Sandomierz 2017, s. 190.
- Stanaszek B., *Duchowieństwo diecezji sandomierskiej w latach 1918–1939*, Lublin 1999.
- Staromłyński W., *Wspomnienie o ks. Kazimierzu Sykulskim*, w: *Życie, dzieło, męczeństwo ks. Kazimierza Sykulskiego*, Skarżysko-Kamienna 1999, s. 162–167.
- Staromłyński Wojciech, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 4, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, Sandomierz 2019, s. 75.
- Sykulski Kazimierz, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 4, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, Sandomierz 2019, s. 108–109.
- Ścisłała Dominik, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 4, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, Sandomierz 2019, s. 145–146.
- Śp. ks. Jan Wiącek, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 66(1973) nr 10–11, s. 259–261.
- Wiącek Jan, w: *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 4, red. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, Sandomierz 2019, s. 203–204.
- Wójcik W., *Działalność charytatywna ks. Dominika Ścisłały (w latach 1939–1945)*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 63(1970) nr 9, s. 208–210.
- Wójcik W., *Ks. Stanisław Koprowski (1871–1947)*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 65(1972) nr 5, s. 102–113.
- Wójcik W., *Działalność charytatywna ks. Dominika Ścisłały w Radomiu*, „Studia Sandomierskie” (1980) t. 1, s. 75–82.
- Wójcik W., *Materiały rękopiśmienne po ks. Dominiku Ścisłały (1881–1945)*, „Studia Sandomierskie” (1982) t. 3, s. 514–517.
- Z życia diecezji*, „Ave. Pismo Diecezji Radomskiej” (1995) nr 14, s. 2.
- Zdon W., *Śp. ks. prob. inf. mgr Wojciech Staromłyński*, „Kronika Diecezji Radomskiej” 9(2000) nr 2–3, s. 267–270.